

gospodarstvo, politiko in zgodovino slovenskega naroda, tako Slovencev, kot tudi tistih, ki so bili rojeni na slovenskem ozemlju ali so s slovenskim prostorom kako drugače povezani.

Sprememba političnega sistema po letu 1990, razvoj znanosti, gospodarski napredek in kulturni preboj so dejstva, ki sodobnemu razvitemu narodu narekujejo na enem mestu zbrati osebnosti, zaslužne za narodovo dediščino, ki se je ustvarjala in plemenitila skozi stoletja.

Tako je dozorela ideja o Novem slovenskem biografskem leksikonu, katerega izdelava je postala eden od osrednjih projektov Inštituta za kulturno zgodovino Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Glavna odlika leksikona je izčrpen in razmeroma obsežen opis življenja in dela predstavljene osebe. Poleg podrobnih stvarnih podatkov o rojstvu, šolanju in zaposlitvah, značilnih za leksikone, je pogosto predstavljeno tudi kulturnozgodovinsko ozadje posameznikovega dela in njegovega delovanja. Ker so avtorji gesel praviloma tudi strokovnjaki s področij, na katerih so delovale ali še delujejo predstavljene osebnosti, je vsebinska predstavitev še posebej temeljita in posodobljena z novimi spoznanji.

Gesla v tem leksikonu smo sooblikovali tudi geografi in tako poskrbeli, da bodo tisti, ki so najbolj zaslužni za razvoj slovenske geografije, ali so z njo kako drugače povezani, ostali zapisani v analih slovenske biografije. Prvi zvezek Novega Slovenskega biografskega leksikona (2013, 369 strani; ISBN 978-961-254-645-8), ki vsebuje osebnosti s priimkom na črko A je izšel leta 2013. Med temi osebnostmi sta s slovensko geografijo povezana le češki krasoslovec Karel Absolon in istrski publicist Girolamo Agapito.

V drugem zvezku Novega Slovenskega biografskega leksikona so zbrane osebnosti s priimki na črke B–Bla. V obsežni publikaciji na kar 494-ih straneh je predstavljenih tudi nekaj za slovensko geografijo pomembnih posameznikov, kot so Rudolf Badjura, Friderik Irenej Baraga, Rado Bednarik, Borut Belec in France Bernot.

Uredništvo pa pri ideji o nastanku Novega Slovenskega biografskega leksikona ni ostalo le pri knjižni izdaji, temveč so stopili korak dlje. Skupaj z informatiki ter s sodelovanjem Slovenske akademije znanosti in umetnosti so izdelali spletni portal www.slovenska-biografija.si, na katerem so združeni podatki treh biografskih leksikonov; poleg Slovenskega biografskega leksikona in Novega slovenskega biografskega leksikona, še iz Primorskega slovenskega biografskega leksikona. Slednji je pod okriljem Goriške Mohorjeve družbe izhajal v snopičih med letoma 1974 in 1994. Glavni argument za nastanek tega pokrajinskega biografskega leksikona je bilo dejstvo, da so od leta 1848 Tržaška, Goriška, Beneška Slovenija in Istra imele nekoliko samosvoj politični, gospodarski in kulturni status, od konca prve svetovne vojne pa so bile pod italijansko oblastjo.

Spletni portal uporabnikom omogoča hiter in pregleden dostop do podatkov o pomembnih osebnostih, ki so se vsaka na svoj način vtisnile v zgodovino slovenskega naroda.

Matjaž Geršič

Jani Kozina:

Življenjsko okolje ustvarjalnih ljudi v Sloveniji

Geografija Slovenije 35

Ljubljana 2016: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 137 strani, ISBN 978-961-254-959-6

Jani Kozina se loteva teme, ki v zadnjih dvajsetih letih pod vplivom razvoja informacijske družbe oziroma družbe znanja stopa v ospredje družbenogeografskega raziskovanja. Nobenega dvoma ni, da je razvoj novih informacijsko-komunikacijskih tehnologij temeljito preobrazil sfero dela in bivanja, dostopnost v prostoru in času ter tako preobrazil tudi prostorska razmerja. Le-ta so postala bistveno bolj ohlapna glede na naravnogeografske pogoje. Seveda je kmalu postalo tudi očitno, da večja fleksibil-



nost v prostorski razmestitvi proizvodnih in storitvenih dejavnosti v prostoru, vključno z razmestitvijo prebivalcev prostoru, ni odpravila razlik v regionalnem razvoju, ampak jih je zgolj premestila.

Osrednji namen pričujoče knjige je bil: raziskati geografske vidike življenjskega okolja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji. V ospredju je bilo zaznavanje razlik v njihovi prostorski razporeditvi in dejavnikih, ki to razporeditev pojasnjujejo. V tej zvezi je preučeval zakonitosti med stopnjo razvitosti v regionalnem razvoju, stopnjo urbaniziranosti in koncentracijo prebivalstva z ustvarjalnim poklicem ter razmerji med kvantitativnimi in kvalitativnimi oblikami vrednotenja dejavnikov prostorske razporeditve ustvarjalnih poklicev.

Pri tem se seveda sooča z znanimi težavami. Njegovo prevladujoče izhodišče je, da uveljavljanje znanja razlaga s prostorsko razporeditvijo njihovih nosilcev. Izhaja tudi iz teze, da globalizacija omogoča mreženje socialno ekonomskih procesov, ki pa je vse manj odvisna od regionalne vpetosti v zaključenih geografskih okoljih. Pri tem ima izgrajeno omrežje prometnih koridorjev daljnosežne posledice za razvoj okolij z dovoljšnjo kritično maso za zaposlitvene možnosti, zlasti za ustvarjalne poklice kot odločujoče nosilce propulzivnega razvoja, oziroma pomembnih dejavnikov pri oblikovanju mest v funkciji razvojnih generatorjev. Povezovanje teh središč lahko pomembno vpliva na prostorske strukture tudi v obmestnih lokalnih okoljih pri razvoju teh mest in regionalnem razvoju. Omogoča širitev njihovih gravitacijskih zaledij, z njimi pa je povezana naraščajoča mobilnost prebivalstva. Ustvarjalni poklici tako odpravljajo pomembno vlogo pri oblikovanju mestnih regij in njihovih vplivnih območij, ki v sozvočju z ostalimi poklicnimi skupinami postajajo središče prestrukturiranja družbenih procesov. Z njimi se oblikujejo nove možnosti za mrežno povezovanje in skrb za pospeševanje ugodnega gospodarskega vzdušja za človeški in socialni kapital, zlasti s ponudbo privlačnih lokacij za naseljevanje, s širjenjem ponudbe materialne in nematerialne infrastrukture. Kopičenje znanja tako vzajemno in obojestransko vpliva na oblikovanje mestnih regij ter preobrazbo gospodarskih aktivnosti. V teh razmerah so se mesta – ob koridorjih – kot razvojni generatorji prisiljena prilagajati spremenjenim silnicam, ki spodbujajo tekmovalnost in s tem konkurenčnost. Njihov geografski odsev se odraža v zgoščenosti teh aktivnosti zlasti v mestnih območjih z ugodnimi lokacijskimi pogoji.

Med pomembnimi dosežki študije izpostavljam kritično in sistematično soočenje avtorja s kompleksnim pojmom družbe znanja, ki ga (so)oblikuje prebivalstvo z ustvarjalnim poklicem ter njihov vpliv/učinek na oblikovanje življenjskega okolja. Pri tem izpostavljam zlasti obsežen poskus pojasnjevanja razmestitve tega sicer specifičnega dela prebivalstva na podlagi objektivnih in subjektivnih kazalnikov, ki jih je zasnoval na podlagi dostopnih statističnih baz in s pomočjo analize obsežnega anketiranja. Pri tem je uporabil kombinacijo »strogih« statističnih metod in mnenjskih analiz na podlagi vprašalnika. Tu gre zlasti za temeljito preučitev njihove razmestitve in vloge subjektivnih (mehkih) dejavnikov, le-te pa je vpletel v kritični diskurz spoznanj drugih avtorjev v sorodnih raziskavah.

Analiza je pokazala, da ustvarjalni poklici, ki pomembno sooblikujejo dejavnike družbe znanja niso zmanjšali, niti premostili razlik med regijami, pač pa so jih kvečjemu utrdili in poglobili. Če želimo prispevati k temu, da bodo tudi prebivalci manj razvitih območij v Sloveniji deležni možnosti in priložnosti, ki jih prinaša utemeljeni razvoj na družbi znanja, moramo med seboj bolj povezati slovenski urbani sistem in na ta način doseči, da se bodo koristi takšnega razvoja širile tudi izven petih ali šestih večjih mestnih središč.

Pomen pričujoče knjige za geografijo izhaja iz dejstva, da so se tovrstne študije pričele pojavljati šele v zadnjih desetih letih in da jih za preučevanje specifičnih prostorskih struktur, kot jih predstavljajo »ustvarjalci« nimamo dovolj. To sporočilo je po mojem mnenju zelo pomembno za razmišljanje o regionalnem razvoju v Sloveniji, saj ponovno izpostavi pozitivno vlogo mest kot generatorjev regionalnega razvoja, ki se širi tudi v njihovo vplivno območje, kar dokazuje tudi pričujoča knjiga. Hkrati pa opozarja, da je regionalni razvoj čedalje bolj povezan s prisotnostjo ustvarjalnih poklicev in ne toliko z dostopom do klasične infrastrukture, oziroma bolje rečeno, da z infrastrukturno razvitostjo ne moremo več v tolikšni meri pojasnjevati dinamike regionalnega razvoja. Vlaganje v ustvarjalnost in znanje, torej v ljudi, postaja poglaviti dejavnik regionalnega razvoja.

Marjan Ravbar

Matija Zorn, Blaž Komac, Rok Ciglič, Jure Tičar (uredniki):

Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče

Naravne nesreče 4

Ljubljana 2017: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 192 strani, ISBN 978-961-254-993-0 (tiskana različica), ISBN 978-961-254-994-7 (elektronski vir)

Raziskave na področju naravnih nesreč imajo na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU prek polstoletno tradicijo, posledica česar je bila tudi ustanovitev Centra za multidisciplinarno preučevanje naravnih nesreč v začetku 90-ih let 20. stoletja, danes Oddelka za naravne nesreče. Ena njegovih temeljnih nalog v zadnjem desetletju je tudi organizacija in izvedba posvetov o naravnih nesrečah v Sloveniji. Prvi tovrstni posvet je bil že leta 1983, v prenovljeni podobi in vsebini pa so vnovič zaživel leta 2008 in potekajo redno trienalsko. Poglaviti cilj vsakokratnega posveta je ovrednotenje znanstveno-raziskovalnega dela na področju naravnih nesreč v Sloveniji ter seznanjanje javnosti in različnih ustanov z najnovejšimi dosežki na tem področju. Hkrati pa je posvet tudi priložnost za utrjevanje poslovnih in prijateljskih vezi ter prostor za izmenjavo mnenj za prihodnje kakovostnejše odločanje in načrtovanje. Soorganizatorja posveta sta Uprava za zaščito in reševanje Republike Slovenije (URSZR) in Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU). Od leta 2014 je posvet posvečen Bojanu Ušeničniku (1942–2002), prvemu in dolgoletnemu direktorju URSZR.

Konec marca 2017 je Izobraževalni center za zaščito in reševanje Republike Slovenije na Igu gostil četrty trienalni posvet Naravne nesreče v Sloveniji s podnaslovom Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče. Mesta so posebej ranljivi deli pokrajine zlasti v luči urbanega trajnostnega razvoja, ki obsega tudi povečevanje prožnosti mest zaradi naravnih nesreč. Zato lahko, skladno z dosedanjim široko pomenskim razumeva-